

SEVEROATLANTSKI PAKT I ODBRANA EVROPE

FELDMARŠAL MONTGOMERI O RAZNIM PROBLEMIMA ODBRANE ZAPADNE EVROPE

U jednom od poznatih francuskih vojnih časopisa izašao je nedavno intervju britanskog feldmaršala Montgomerija sa Robertom Klejmanom, evropskim direktorom jednog od najvažnijih američkih informativnih časopisa *US News and World Report*. S obzirom na sadašnji položaj i ulogu feldmaršala Montgomerija u organizaciji NATO-a, razgovor se, u vidu pitanja i odgovora, uglavnom kretao oko najvažnijih aktuelnih problema odbrane Zapadne Evrope, vođenja rata uopšte, atomskog naoružanja i njegove primene itd. Dajemo u izvodu prikaz ovog intervjua:

Problem atomskog naoružanja. — Na postavljena pitanja kakvog su odjeka imala na opšte probleme odbrane nedavna otkrića učinjena na polju atomskog taktičkog naoružanja, da li bi bilo korisno imati danas atomska oružja u Evropi i kakvo je njegovo mišljenje po pitanju stavljanja ovog oružja van zakona, feldmaršal Montgomeri je odgovorio:

»Teško je dati pravilnu ocenu dejstva atomskog oružja. Niko ne može da dokaže da bi se korišćenjem ovog oružja moglo pristupiti smanjenju ljudskih efektivita. Osim toga, poznato je da dosada nijedno od atomskih oružja nije bilo upotrebjeno ni u Koreji, ni u Indokini, niti u Malaji.

Bilo bi, svakako, korisno da i snage u Evropi imaju atomsko oružje. Ja ne bih nikada odbio jedno takvo oružje, i kada bih bio angažovan u borbi na život i smrt u Evropi, voleo bih da budem potpomognut atomskim dejstvima.

Što se tiče stavljanja atomskog oružja van zakona, to je čisto politički problem. Međutim, verujem da treba poći sa stanovišta da u slučaju rata, ako dve strane već poseduju ovakvu vrstu oružja, da će ga one i upotrebiti. Ovo je moje lično mišljenje.«

Problem rezervi. — Zatim je Robert Klejman postavio pitanje feldmaršalu Montgomeriju kakvo je njegovo mišljenje, s obzirom na činjenicu da je u organizaciji NATO-a, počev od 1948 naovamo, ostvaren napredak po pitanju odbrane Zapadne Evrope, da li je postignuta ravnoteža snaga sada takva da bi ishod eventualne bitke uglavnom zavisio od akcije komandovanja? Uzgred ga je zapitao šta bi bilo potrebno preduzeti da bi se sadašnji sistem mobilizacije rezervnih snaga poboljšao. Feldmaršal Montgomeri je na prvo pitanje odgovorio negativno, rekavši doslovno:

»Besumnje da ishod borbi zavisi uvek od rada komandovanja, ali on zavisi naročito i od načina na koji će pojedine zemlje znati da mobilišu i dovedu svoje rezervne snage na front«.

U pogledu poboljšanja sadašnjeg sistema mobilizacije rezervnih snaga, feldmaršal Montgomeri je dao sledeće mišljenje:

»U toku poslednjih pet godina, države — članice NATO-a su stavile pod oružje minimalan broj aktivnih jedinica koji je bio potreban da bi se sprečio eventualan napad agresora. Međutim, starajući se da ispune ovaj zadatak, neke od tih država — članica nisu uspele da se jednovremeno i unutar same zemlje, svake od njih ponaosob, organizuju kako bi mogle da vode pravi rat. Pritom ne mislim da se njihova industrija i radna snaga moraju odmah prilagoditi sa mirnodopske na ratnu proizvodnju. Smatram da treba stvoriti takvu organizaciju koja bi nam pružala bezbednost za duže vreme. Pri predviđanju jednog sistema ne treba da raču-

namo mnogo sa fiksiranim datumima, do 1954, 1957 ili 1960 godine, jer se pri određivanju takvih datuma možemo lako prevariti u proračunu.

Uloga Francuske. — Sledeće pitanje odnosilo se na ulogu Francuske u odbrani Zapadne Evrope. Naime, da li se Zapadna Evropa, s obzirom na postojeća mišljenja nekih vojnih stručnjaka (naročito bivših nemačkih generala), može braniti bez učešća Francuske? Zatim, da li bi se Francuzi borili i kakvo je stanje njihovih jedinica u okviru organizacije NATO-a? Feldmaršal Montgomery je odgovorio:

»Svakako da se Francuzi ne mogu ignorisati, niti se možemo lišiti njihovog učešća u ovoj odbrani. Pogledajte kartu Evrope! Ne može se ni zamisliti odbrana Zapadne Evrope bez Francuske — tako velike zemlje koja broji 43 miliona stanovnika. I šta bi nam ostalo u tom slučaju? 10 miliona Holanđana, 9 miliona Belgijanaca, 300.000 Luksemburžana? Nemoguće je odreći se učešća Francuza.

Da li bi se Francuzi borili? Zacelo da će se oni boriti. Francuzi su borbena nacija. Oni su imali niz neugodnosti i vi Amerikanci, kao i mi Britanci sa ostrva, i ne znamo šta znači jedna dugotrajna okupacija. Vi živite na hiljade kilometara daleko odavde. Da li stanovnici *Middle West*-a mogu znati šta znači neprijateljska okupacija? Sve što se govori u tom pogledu o Francuzima je bez osnova. To sve potiče od sloma Francuske 1940, ali mi se nalazimo u 1954 i stvari sada drukčije stoje.«

Tehničke novine u vođenju rata. — Robert Klejman je zatim prešao na pitanje uticaja tehničkih novina na budući rat i upitao je Montgomerija šta misli o načinu vođenja jednog rata danas, s obzirom na činjenicu da su se posle bitke kod El Alamejna naovamo dogodile mnoge izmene u načinu vođenja borbe. Feldmaršal je dao sledeći odgovor:

»Učinili ste aluziju na bitku kod El Alamejna. Pa lepo, kada sam u to doba stvarao plan operacija, imao sam potrebu za noćima obasjanim mesečinom, i to sa poslednjom četvrti, a ne sa mladim mesecom. Nisam bio još pripremljen za akciju prilikom mesečine u septembru i zbog toga sam morao da sačekam onu u oktobru. Međutim, danas bi to odlaganje bilo nepotrebno, pošto ste u mogućnosti da stvorite sami »mesečinu«, postavljajući jednostavno pozadi linija snažne reflektore okrenute ka oblacima, odakle bi se svetlost odbijala ka zemlji. Na taj način može se osvetliti celo bojište.

Mi smo u Normandiji 1944 imali ogromnu armiju — 2 miliona ljudi koje smo morali prebaciti preko Lamanša. Danas, u doba atomskog naoružanja, ne bi se više moglo izvesti slično iskrcavanje. Samo jedna A bomba bila bi dovoljna da nas potpuno spreči. Postavlja se pitanje da li bi jedna A bomba uništila i svu snagu namenjenu za invaziju? Svakako da ne, ali bi ona uništila pristanišna postrojenja i ostale uređaje i objekte prilikom invazije. Kao što vidite, potrebno je da usled progressa nauke i tehnike izmenimo i naš način rada. Ovaj naučni progres nam je donekle olakšao rešavanje izvesnih problema, ali nam je, s druge strane, povećao i teškoće. Nas vojnike često optužuju da smo u zadocnjenju za čitav jedan rat. To je skroz pogrešno. Ustvari, mi smo napredniji od mnogih političara...

U atomsko doba veliku opasnost (rizik) pretstavlja ukopavanje i pasivno očekivanje neprijateljskih projektila pod zemljom. Iskustvo iz Koreje nema mnogo značaja u tom pogledu. Tu se radilo više o jednom statičkom ratu i pouke koje se izvlače iz njega imaju vrednosti za rad patrola, zaštitu od protivničke artiljerije, za poljsku fortifikaciju. Malo bi se pouka iz Korejskog rata moglo izvući za budući rat u Evropi. To je moje lično mišljenje.«

Na kraju je feldmaršalu Montgomeriju postavljeno pitanje šta misli o načinu odbrane u vidu *ježeva*. On je na ovo pitanje odgovorio:

»Ja sam pristalica tog načina odbrane. Potrebno je uvek zauzeti takav raspored da se neprijatelj primora da prođe kanalisanim pravcima gde će predstavljati pogodan cilj za atomska oruđa. Međutim, ja sam naročito veliki pristalica gipkosti, brzine i pokretljivosti« — završio je feldmaršal Montgomery.

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

BELGISKI RATNI NAPORI

Vojne obaveze koje je Belgija 1950 godine preuzela na sebe, u okviru Atlantskog pakta, ispunjene su u granicama predviđenog roka. Belgiske oružane snage koje su 1945 godine obuhvatale 1 pešadisku brigadu i 1 eskadrilu avijacije, dostigle su krajem 1953 jačinu od 3 aktivne i 2 rezervne divizije, oko 500 aviona i 15 flotnih jedinica.

3 aktivne i 1 rezervna divizija, sa pripadajućim jedinicama za podršku i službama, bile su formirane još u julu 1952 — po američkom uzoru — i obrazovale su 1-vi armiski korpus, koji je dva meseca kasnije sa 68.000 obučениh ljudi učestvovao u savezničkim manevrima u Zapadnoj Nemačkoj. Otada je formirana još jedna rezervna divizija.

Iako belgisko vazduhoplovstvo raspolaze isuviše malim brojem pilota (usled čega dolazi do odugovlačenja sa prijemom mlaznih aviona iz SAD), ipak je ono do kraja 1953 ispunilo 75% svog programa. Predviđeno je da se vazduhoplovstvo — u doglednom vremenu — pojača sa 500 novih pilota koji se već nalaze u toku obuke. Sve jedinice za zaštitu aerodroma su u međuvremenu već formirane. Najzad, 3/4 ljudstva u svakom trenutku može biti pozvano na dužnost.

Belgiska flota poseduje zasada 13 čistača mina, 1 brod za transport trupa i 1 eskadru torpednih čamaca. Osam obalskih čistača mina nalaze se u gradnji, a poručeno je i daljih 16 plovnih jedinica za borbu protiv mina. Pored toga, flota raspolaze jedinicama za zaštitu i obezbeđenje luka, a trgovačka flota će za svoju odbranu dobiti ljudstvo pomorske artiljerije.

Na Zapadu se smatra da, u odnosu na broj svoga stanovništva¹⁾, Belgija ne može sebi dopustiti veće vojne napore od ovih koji su napred izneti. Od 1950 godine broj ljudstva pod oružjem popeo se od 72.560 na 145.000. Budžet narodne odbrane za 1949 godinu iznosio je 8,1 milion belgiskih franaka i 1953 popeo se na 25,4 milijarde, ali ovaj iznos nije potpuno ostvaren.

Belgija je primila američku vojnu pomoć u teškom materijalu, u ukupnoj količini od 119.356 tona.

Belgiska industrija izvršava zamašne porudžbine ratnog materijala, kako bi se najveći deo ratnih napora izveo u samoj zemlji. Tako su dati nalozi za izradu: 7.500 džipova, 3.750 teretnih automobila, 5.000 drugih vozila kao što su artiljerijski traktori i drugo. Pored toga, u Belgiji je u toku 1952 osnovana i elektronska industrija, koja je dobila porudžbine raznog radarskog i elektronskog materijala u vrednosti od oko 1,2 miliona belgiskih franaka. Prvi radarski aparat je u međuvremenu isporučен i potpuno je ispunio postavljene zahteve. Belgiska industrija raspolaze i porudžbinama drugih zemalja — članica Atlantskog pakta. Mogućnosti belgiske industrije, međutim, još uvek daleko premašuju obim dobijenih porudžbina.

Za jednu malu zemlju kao što je Belgija, teret vojnih napora nije lak; usled toga je belgiski narod jako zainteresovan za smanjenje zategnutosti međunarodne situacije, koja bi dovela do smanjenja napora u oblasti ratnog naoružanja i efikasnog pojačanja mirnodopske izgradnje.

(*Tages-Anzeiger, Zürich, 9 mart 1954*)

PROTIVAVIONSKA ODBRANA HOLANDIJE

Sve protivavionske jedinice holandske aktivne i rezervne vojske ulaze u sastav Komande protivavionske odbrane, sa sedištem u Hagu.

Holandske PA jedinice mogu se podeliti u dve kategorije. Neke od njih, bilo aktivne ili rezervne (teritorijalne), čine sastavni deo nacionalnih odbranbenih snaga koje imaju zadatak odbrane *Nacionalnog sektora*; ostale aktivne jedinice, pak, stavljenе su pod komandu 101-ve PA grupe, koja pretstavlja deo korpusne

¹⁾ Oko 8,5 miliona

artiljerije 1-vog holandskog korpusa, koji se sada nalazi u samoj Holandiji. Pored toga, divizije 1-vog korpusa imaju po 1 organski pokretni divizion PA artiljerije kalibra 40 mm. Samohotke 40 mm ne postoje; međutim, neki divizionski imaju kanadske motorizovane topove 40 mm.

Svi aktivni PA oficiri dolaze iz Vojne akademije, koja se nalazi u Bredi (Jugozapadna Holandija). Posle trogodišnjeg školovanja ovi oficiri odlaze u Školu poljske artiljerije, na šestomesečnu obuku, a zatim, na isti takav rok, u kombinovanu Belgisko-holandsku PA školu u Lombarsideu, u Belgiji. Aktivni oficiri služe 40 godina, ili do šesdesete godine života.

Rezervni PA oficiri se dobijaju izborom među podoficirima, s tim što moraju imati srednjoškolsko obrazovanje. Oni prolaze kroz 8-mesečnu obuku u Protivavionskoj školi u Edeu. Po dobijanju čina zastavnika, odlaze na 14-mesečnu službu u aktivne PA jedinice, posle čega prelaze u rezervu. Ako ispunjavaju uslove, zastavnici se unapređuju u čin rezervnog potporučnika — godinu dana po otsluženju roka u aktivnoj vojsci. Posle toga, ovi oficiri moraju u toku svake 3 godine provesti po 60 dana u aktivnoj službi, sve do 45 godina života. Oni mogu biti unapređivani samo u periodu kada se nalaze na aktivnim dužnostima.

Ostalo ljudstvo holandske PA artiljerije prolazi prethodno kroz 4-mesečnu osnovnu PA obuku u Osendrehtu ili Larenu. Ostalih 16 meseci (rok službe traje 20 meseci) ljudstvo provodi u aktivnim PA jedinicama *Nacionalnog sektora*. U regularnoj vojsci nalaze se samo podoficiri i oficiri; ostalo ljudstvo koje želi da ostane u vojsci, podnosi molbu za prijem u Podoficirsku školu.

Po otsluženju obaveznog vojnog roka, vojnici moraju služiti u rezervnim jedinicama do 35 godina, a podoficiri do 40 godina života. Ove jedinice se aktiviraju po 60 dana u toku svake 3 godine, i to obično za vreme letnjih manevara. U slučaju rata, rezervne jedinice se mobilizuju u roku od 36 časova po datom avizu. Njihova oprema se nalazi uskladištena po celoj zemlji i održava se na visokom stepenu borbene gotovosti; sređena je tako da se može odmah tovariti za borbeno upotrebu.

Postoje i neke PA jedinice, formirane od dobrovoljaca koji žele da služe i posle predviđenih rokova za službu u rezervnim jedinicama.

Jedinice holandske PA artiljerije imaju raznovrsno američko, britansko i kanadsko naoružanje, kao i odgovarajuću opremu i radarske uređaje.

(*Antiaircraft Journal*, januar-februar 1954)

ZAPADNA NEMAČKA

BUDUĆA NEMAČKA ARMIJA

Problem remilitarizacije i uključenja Zapadne Nemačke u EOZ pretstavlja još uvek goruće pitanje i jedan od najvećih kamena spoticanja u međunarodnim odnosima. To je verovatno i potstaklo komentatora jednog od poznatih švajcarskih dnevnih listova, *Robera Monea*, da nedavno prikaže u svom listu intervju koji je šef Odranbenog ureda Zapadne Nemačke, *Teodor Blank*, dao dopisniku londonskog »Star«-a po pitanju problema ponovnog naoružanja Zapadne Nemačke i njenog učešća u EOZ-u. Zbog aktuelnosti teme prikazujemo kraj članka u skraćenom obimu:

Sa svih strana se pojačavaju naponi kako bi se Francuska ubedila u potrebu da se pridruži Evropskoj odbranbenoj zajednici. Ne uzimajući u obzir američke intervencije u Parizu — čija preterivanja u ovom pogledu, po mišljenju pisca članka, nanose više štete nego koristi stvari koju zastupaju — treba naročito istaći napore u ovom pravcu Belgije, Velike Britanije i Savezne Republike Nemačke.

Dva istaknuta lidera belgijskih socijalista, od kojih je jedan, *Spak*, bio ranije predsednik ministarskog saveta, došla su hitno u Pariz u želji da po pitanju ratifikacije Evropske odbranbene zajednice utiču na mišljenje svojih francuskih jedinstvenika. U Londonu vlada proučava mogućnosti što »tešnje saradnje« između Velike Britanije i Evropske odbranbene zajednice. Ovo je, s druge strane, izazvalo malu zabrinutost u Norveškoj, gde postoji izvesna bojazan da bi NATO mogao

da zanemari odbranu Severne Evrope na račun fronta na Odri i Rajni. Najzad je došla i pomenuta izjava Blanka, čiji ured ima zadatak da pripremi i sprovede regrutovanje radi popune 12 nemačkih divizija koje treba da se uključe u Evropsku armiju, a koja očevidno ima za cilj da doprinese smirivanju zabrinutosti u Francuskoj.

Blank je najpre napomenuo da ideja o ponovnom naoružanju Savezne Republike Nemačke nije potekla od strane Nemaca, već od strane zapadnih sila u momentu izbijanja Korejskog sukoba. Prema njegovim rečima, bilo je čak potrebno dosta truda da nemački narod, svestan opasnosti militarizma kroz iskustva iz dva uništavajuća rata, shvati potrebu da učestvuje u odbrani Zapadne Evrope. Blank je pokušao da svojom izjavom prikaže kako će buduća Nemačka armija biti nešto sasvim drugo nego što je to bio bivši Vermaht — koji je ostavio tako mučne uspomene.

Ovu armiju sačinjavace 12 divizija, od kojih 6 pešadiskih, 4 oklopne i 2 mehanizovane. Trajanje vojnog roka iznosiće 18 meseci. Vazduhoplovstvo će imati 1.400 aparata i brojno stanje od 80.000 ljudi. Mornarica, čije jedinice neće prelaziti maksimum od 1.500 tona, imaće za zadatak isključivo zaštitu obale; broj njenog ljudstva biće ograničen na 20.000 ljudi. Uračunavajući sve, buduća Nemačka armija ne bi trebala da pređe pola miliona ljudi. Aktivni kadar od 100.000 ljudi obuhvatiće 20.000 oficira i 80.000 podoficira i specijalista. Blank u svojoj izjavi podvlači da se uopšte ne postavlja pitanje da bi ovi efektivni mogli biti prekoračeni, odnosno da bi Savezna Republika Nemačka mogla povećati broj svojih divizija u Evropskoj armiji; ona za to nema ni ekonomskih, a još manje finansiskih mogućnosti.

Pogrešno bi bilo tvrditi, izjavio je dalje Teodor Blank, da će »Blankov ured« biti embrion budućeg nemačkog Glavnog generalštaba koji bi bio sličan onom prethodnom. U ovom uredu zaposleno je 150 bivših nemačkih oficira i tri puta toliko civila. Svi oficiri kojima bi se mogle poveriti važnije funkcije u budućoj Evropskoj armiji biće izabrani od strane jednog personalnog ureda, sastavljenog od civila i bivših vojnika. Pre nego što bi jedan bivši nemački general mogao ponovo da obuče uniformu, njegovo naimenovanje mora biti jednoglasno potvrđeno od strane Savezne vlade i Komiteta ministara Evropske odbranbene zajednice. Pod takvim uslovima potpuno je isključeno da bi bivši nacistički generali, kao Ramke i Remer, mogli ponovo biti pozvani u aktivnu službu. Nikada nemački narod neće pristati da poveri vojničko vaspitanje svojih sinova ovakvim oficirima koji su naneli toliko štete Nemačkoj u toku poslednjih pedeset godina. Pruski militarizam, prema mišljenju Blanka potpuno je mrtav. Nemačka omladina potpuno je očistila svoj duh od njega.

*

To je suština izjave, zaključuje pisac ovog članka, koju je dopisnik london-skog »Star«-a dobio od čoveka koji će besumnje biti budući ministar rata Savezne Republike Nemačke. Njegova izjava se verovatno podudara sa trenutnim osećanjima velike većine nemačkog naroda. Međutim, šta će se dogoditi jednoga dana kada kancelar Adenauer bude otišao? Tu leži velika nepoznata i to daje crtu neizvesnosti celom problemu buduće Nemačke armije.

(Tribune de Lausanne, 20 mart 1954)

ŠVEDSKA

ŠVEDSKA I ODBRANA SKANDINAVIJE

Odluka švedske vlade da povede pregovore sa Norveškom po pitanju proširenja lučkih uređaja i olakšica u Fjordu Trondhejma i izgradnje jednog naftovoda kroz Norvešku — do Srednje Švedske, pozdravljena je u prestonici Norveške kao prekretnica u odbrani Skandinavije.

Norvežani nisu nikada verovali da bi Švedska ikada mogla napustiti svoju istorisku politiku oružane neutralnosti, ali dok se o zamašnim problemima Trond-

hejmskog projekta u Oslu otvoreno diskutovalo, o tome se u Štokholmu vrlo malo govorilo. Cilj ovog projekta je da Švedskoj pruži ulaz »na zadnja vrata« u Severni Atlantik, tako da bi u slučaju invazije Skandinavije (bilo sa severa, bilo s juga), koja bi Švedsku otklekla od spoljnog sveta, ova još uvek mogla da se snabdeva preko Trondhejma i samog središta poluostrva.

U samoj suštini stvari, pomenuti projekt predstavlja prvo priznanje Švedske da postoji problem kolektivne bezbednosti Skandinavije i da oružana neutralnost neće sama po sebi biti dovoljna za održanje opstanka Švedske — u slučaju eventualnog rata. Štaviše, dok će Trondhejmski projekt u početku predstavljati aranžman veoma ograničenih razmera, u budućnosti će iskrsnuti još mnogi problemi koje treba rešiti. Naprimer, ako se jedan konvoj brodova NATO-a probije kroz Severni Atlantik (u slučaju rata) i srećno stigne u Trondhejm, ko će odlučiti o tome kome će pripasti nafta? Da li je sama činjenica što je Švedska izgradila rezervoare — cisterne i naftovod — u Trondhejmu dovoljna da joj da pravo na deo pogonskog goriva u vreme kada bi ono bilo krajnje neophodno za avione NATO-a koji bi se borili negde na drugom mestu u Skandinaviji?

Izgradnja Trondhejma kao centralne skandinavske luke za snabdevanje takođe mu može podići važnost prioriteta kao potencijalnog cilja za napad. Ako se pretpostavi da će u prostoru Trondhejma iz vojnih razloga biti potrebna izgradnja novih aerodroma, postavlja se pitanje da li Švedska treba u tome da snosi odgovarajući deo troškova. Da li će Švedska pružiti ikakvu pomoć odbrani Trondhejma, kao što bi, naprimer, bila razmena radarskih informacija o avionima koji dolaze sa istoka i upućuju se pravo preko Skandinavije, verovatno u cilju napada na Trondhejm?

Dalje, postavlja se i pitanje koordinacije odbranbenog planiranja, kao i da li bi Švedska bila voljna bar da se obaveštava o takvom štabnom planiranju od strane Norvežana?

Sva pitanja pripadaju budućnosti, ali ona imaju veliku važnost za odbranu Skandinavije i Severoatlantski savez u celini. Za odbranu Skandinavskog Poluostrva, vojna snaga Švedske svakako predstavlja veoma važan potencijalni faktor, jer se bez Švedske odbrana toga poluostrva teško može zamisliti.

Međutim, u početku pregovora koji će se voditi između pomenute dve zemlje, Norveška će baciti težište na finansisko-ekonomsku stranu celog problema, dok će ostali problemi doći docnije na red.

(*New York Herald Tribune*, 19 mart 1954)

DALEKI ISTOK

Pukovnik **Milojica Pantelić:**

ARMJA UNIJE BURME

Britancima je trebalo punih šezdeset godina (1826—1886), da skrše oružani otpor slobodoljubivih Burmanaca. Nije bilo lako slomiti narod koji je imao iza sebe hiljadugodišnju nacionalnu nezavisnost. Pa i posle toga se, oslobodilački otpor Burme protiv britanske dominacije odvijao na svoj način. On je poprimio naročito oštre i široke razmere uoči Drugog svetskog rata (seljačke bune, radničke i studentske demonstracije i štrajkovi). Tada su iz nedara burmanskog nacionalno-oslobodilačkog pokreta izrasle dve partije: Narodno-revolucionarna (NRS — sadašnja Socijalistička) i KPB (sadašnja kominformovska).

Tokom 1939 godine rukovodstvo NRS otpočinje sa pripremama za oružani ustanak protiv britanske dominacije u cilju izvojevanja nacionalne slobode i šalje u Japan 30 svojih ljudi na vojno školovanje. Među njima je bio i sadašnji vrhovni komandant Burmanske armije, general Nevin, i komandant Južne burmanske vojne oblasti, brigadir (prelazni čin između pukovnika i generala) Čo Zo. To je, upravo, bio početak stvaranja kadra za buduću Burmansku armiju.

Rukovodstvo Narodno-revolucionarne stranke živelo je u iluziji da će Japan izvršiti misiju »oslobodioca Burme«. Ono je stoga sklopilo sporazum sa njim za

borbu protiv britanskog kolonizatora. Suština sporazuma: japanska vojska došla bi preko Sijama u Burmu do grada Mulmena (oko 170 km od sijamske granice), pomogla stvar obrazovanja Burmanske armije, koja bi zatim sama nastavila borbu za potpuno oslobođenje od strane dominacije. 1941 godine japanska vojska stupa na burmansko tle, zajedno sa t. zv. »Burmanskom armijom nezavisnosti« (jačine oko 3.000 ljudi). Ovu armiju su organizovali, ustvari, onih tridesetorica koji su bili na vojnom školovanju u Japanu od Burmanaca koji su živeli van granica svoje zemlje. Posle omasovljenja u Burmi ona narasta na 30.000 ljudi.

Pošto Japan nije faktički bio nikakav »oslobodilac«, već brutalniji okupator od svog prethodnika, to on krši sporazum sa NRS; proteravši Engleze, njegove trupe zasedaju čitavu Burmu, a njenu »Armiju nezavisnosti« Japan rasformira i svodi je na snagu simbolično-propagandnog značaja (3 bataljona — svega 3.000 ljudi). Nije teško pogoditi zašto je japanski okupator, kao uostalom i svaki drugi, zazirao od postojanja i jačanja oružane sile okupiranog naroda.

Taj događaj je razbio iluziju u glavama rukovodilaca NRS o »oslobodilačkoj misiji« Japana u Burmi i u Aziji uopšte, ali je masama trebalo još izvesno vreme da je izive.

U toj situaciji vođe Narodno-revolucionarne stranke, po tvrđenju današnjih rukovodilaca Burme, primenjuju ovakvu taktiku: jedni prividno saraduju sa Japancima, učestvuju u projapanskoj vladi (a, ustvari, sa glavnim zadatkom brempanca okupatora i borbe za očuvanje i brojno povećanje legalne »Armije nezavisnosti«), a drugi rade na stvaranju podzemnog pokreta otpora. Oni prvi su uspeli da avgusta 1943 godine »izdejstvuju« stvaranje burmanskog Ministarstva rata.

Nešto kasnije NRS, BKP i takozvana »armiska grupa« (radi se o onoj tridesetorici koji su, uglavnom, bili rukovodioci u legalnoj »Armiji nezavisnosti«) stvaraju zajednički nacionalno-oslobodilački front ALB (Antifašistička liga Burme) koji ima zadatak da priprema i u pogodnom momentu podigne oružani ustanak protiv okupatora i oslobodi zemlju.

I tako je, 27 marta 1945 godine, otpočeo, na inicijativu sadašnjih burmanskih vođa, ustanak protiv japanskog okupatora. Legalna i regularna »Armija nezavisnosti« brojala je tada oko 10.000 ljudi, a oružane snage pokreta otpora oko 40.000. U zajednici sa Britanskom armijom, koja je tada prodirala u Burmu, ove su snage vršile proterivanje japanskog osvajača sa burmanskog nacionalnog tla.

Britanski »oslobodioci«, poput svoga prethodnika, takođe otpočinj u razoružanje Burmanske nacionalne armije. To im je pošlo za rukom blagodereći izdajničkom stavu rukovodstva, nazovi burmanske »Komunističke« partije. Naime, iako je voćstvo ALB imalo u planu da, posle isterivanja Japanaca, ne prihvati ni britansku dominaciju, Takin-Tan Tun (sekretar KPB, tada i sekretar ALB i sadašnji komandant ostataka oružanih kominformovsko-petokolonaških bandi u Burmi), otkriva Englezima sve tajne sporazume i planove Lige, naređuje predavanje oružja i skladišta municije (otetog uglavnom u borbi protiv japanskog zavojevača), i to preteći prekim sudom. Čitavu tu izdajničku rabotu maskiralo je voćstvo KPB satelitsko-farisejskom parolom: treba to učiniti u ime »višeg cilja«, to jest očuvanja saradnje među saveznicima (Rusima i Englezima).

Nakon toga došao je britanski guverner sa »plavim papirom«, po kome bi Burma bila pet godina pod britanskom upravom, a zatim bi dobila položaj dominiona. Guverner je na uobičajeni način opet stvorio od domorodaca kolonijalnu policiju.

Međutim, uprkos izdaje nazovi komunista, voćstvo BSS (tada je NRS promenila naziv) produžuje oslobodilačku borbu (štrajkovi, demonstracije i dr.) oslanjajući se na široku podršku narodnih masa, a 4 januara 1948 godine dolazi i do proglašenja nezavisne Unije Burme. Otada nema više ni britanskog guvernera ni njegove administracije.

Teška istorija rađanja Burmanske armije produžava se. Vlada Unije Burme (u kojoj su najuticajni socijalisti) odmah raspušta britansku kolonijalnu vojsku povlaćći iz nje nekoliko burmanskih bataljona (Englezi se ipak nisu bili usudili

1945 godine da potpuno rasformiraju britansku vojsku) i na bazi najamničkog sistema obrazuju sadašnju Burmansku armiju.

Britanci su pod parolom zaštite »Ugnjetenih nacija« regrutovali svoju najamničku kolonijalnu vojsku (vojnički i niži starešinski kadar) iz redova domorodaca i to, uglavnom, Karena. Njih je bilo 60% u pešadiji, 80% u artiljeriji i vezi, a ostalo je otpadalo na sve druge nacionalnosti. Uzgred budi rečeno, Burmu kao mnogonacionalnu zemlju sačinjava oko 12—13 miliona Burmanaca, oko 2 miliona Karena, 2 miliona Šana, a ostalo su pripadnici drugih nacionalnosti. Sadašnja Burmanska armija je opštenacionalna, jer su u njoj zastupljene sve nacionalnosti, izuzev Šana kojih takoreći i nema u vojsci.¹⁾ Razumljivo, veliku većinu pripadnika Armije čine Burmanci.

Tek što je stala na noge, mlada Burmanska armija se uhvatila u koštac sa pobunjenim petokolonaškim kominformovskim i karenkim oružanim bandama koje su ustale po nalogu svojih inostranih gospodara da ponovo vrate Burmu u ropstvo. U periodu 1948—1951 vođene su veoma žestoke borbe. Prestonica Burme (Rangun) živela je godinu dana u blokadi. Konačno, Burmanskoj armiji je pošlo za rukom da, uglavnom, razbije petokolonaške bande i natera njihove ostatke u džunglu. A sada su baš u toku operacije za razbijanje i proterivanje kuomintanških bandi sa jednog dela zemlje. To bi bili samo neki momenti iz istorije Armije Unije Burme.

*

Sadašnja organizacija i formacija Burmanske armije je delimično produženje britanske kolonijalno-policijske vojne organizacije.

Na čelu oružanih snaga je ministar narodne odbrane koji istovremeno mora biti i politička ličnost i član Parlamenta. Sada je to Uba Sve, sekretar Socijalističke stranke i potpredsednik vlade. Ministarstvo se sastoji iz tri osnovna dela: a) Generalštaba (operativni, obaveštajni i nastavni organi); b) pozadinsko-*adutantske službe* (snabdevanje, personalna pitanja i sl.) i c) finansijske službe (kojom rukovodi civilno lice koje mora biti član Parlamenta; u njoj rade samo civilna lica). Ministru odbrane je potčinjen vrhovni komandant.

Suvozemne snage su podeljene na dve vojne oblasti: Južnu i Severnu. Na čelu oblasti je brigadir. Naprimer, komandant Južne burmanske oblasti je brigadir Čo Zo, koji je bio šef burmanske vojne delegacije prilikom njene posete našoj zemlji. Oblastima su prvopotčinjene brigade, a ovima bataljoni. Ukoliko su bataljoni višenacionalnog sastava, nazivaju se pukovima, a u protivnom ne (ima ih i jednonacionalnih i višenacionalnih). Inače, u pogledu formacije i broja ljudi nema nikakve razlike. Bataljon se sastoji iz tri pešadijske i jedne prateće čete. Interesantno je da skoro svaki bataljon ima svoju muziku, bleh ili škotsku (gajdaše). Bataljon u Burmanskoj armiji igra značajnu ulogu. On se često dislocira na teritoriju koja je velika kao naša NR Makedonija ili Kosmet i kao takav igra ulogu neke vrste taktičko-operativne jedinice. Razlog: Burma je teritorijalno oko tri puta veća od naše zemlje, a ima brojno daleko manju armiju. Brigada, razumljivo, igra još krupniju ulogu. Komande oblasti i brigada su malene po brojnom sastavu i sastoje se iz dva dela: operativnog i pozadinskog-*adutantskog*. Naoružanje Burmanske armije je engleskog i japanskog porekla.

Suvozemne snage imaju u svom sastavu osim pešadije i druge rodove vojske: artiljeriju, oklopne jedinice, inženjeriju, vezu i pozadinsku službu. Ovi rodovi su tek u početnoj fazi svoga razvitka i jedinice koje ih predstavljaju nalaze se uglavnom pod neposrednom komandom vrhovnog komandanta. Osim suvozemnih snaga, Burmanska armija ima i druge vidove: vazduhoplovstvo i mornaricu. I jedan i drugi su u povelju. Komandanti vazduhoplovstva i mornarice su neposredno potčinjeni vrhovnom komandantu.

Komandi vazduhoplovstva su potčinjene vazduhoplovne stanice koje u svom sastavu imaju određen broj borbenih i transportnih vazduhoplovnih jedinica. Piloti

¹⁾ Ovaj divni narod, koji je nekada bio borben i pun ratničkog duha, za vreme strane dominacije bio je zaražen opijumom. Puše ga čak i mala deca. — M.P.

su školovani u Japanu ili se sada školuju u Velikoj Britaniji. Nastava vazduhoplovaca izvodi se u tehničkim školama. Tom prilikom značajnu ulogu igra očiglednost (praktičnost). Nastavnu grupu čini 5—6 vojnika. Stručna terminologija i u vazduhoplovstvu i u mornarici je engleska. Burmanci razmatraju sada pitanje stvaranja sopstvene vazduhoplovne i pomorske terminologije.

Letačko osoblje burmanskog vazduhoplovstva je odlično izvežbano. Pilot leti godišnje oko 400 sati. Teorijska nastava je u okviru pripreme za izvršenje leta i izvode je komandir eskadrile, navigator i obaveštajac.

Burma je pomorska zemlja sa veoma dugačkom obalom. Pa ipak, ona u istoriji nije imala svoju pravu ratnu i trgovačku mornaricu. Sadašnja burmanska ratna mornarica (trgovačke nemaju) osnovana je na Dan nezavisnosti 4 januara 1948 godine. Na izvesnom broju svojih malih brodova Britanci su imali u toku prošlog rata burmanske posade, dok su nešto Burmanaca imali i na svojim minolovcima i korvetama u Indiskom Okeanu. Ti Burmanci su sada uzeti kao rukovodeći kadar i služe kao jezgro u stvaranju mornarice. Brodovi i ostala oprema kupljeni su u Velikoj Britaniji i nešto u SAD. Organizacija burmanske mornarice je jednostavna: fregate i mornaričke stanice neposredno su potčinjene komandantu mornarice. Školovanje mornaričkih oficira vrši se u Velikoj Britaniji. Namera je Burmanaca, svakako, da se u bliskoj budućnosti i u tom pogledu osamostale.

Već smo rekli da je Burmanska armija zasnovana na najamničkom sistemu, a ne na sistemu opšte vojne obaveze. Popuna je na dobrovoljnoj bazi. Kandidat mora da poseduje određene moralno-političke kvalifikacije, fizičku sposobnost i pismenost. Obavezu potpisuje na 8 — 10 godina. Zatim se podvrgava opštoj šestonedeljnoj obuci u nastavnim centrima, a potom se raspoređuje u bataljon gde produžava sa specijalnom obukom. Ako se posle ispunjenja prve obaveze javi na drugu, ispunjava je i potom biva penzionisan. Postoji i drugi oblik popune. Dečaci od 14 godina (ratna siročad i deca vojnika, podoficira i oficira) upućuju se u četvorogodišnju školu u kojoj se uče predmeti opšteg obrazovanja, uključujući tu i engleski jezik. Potom se najbolji od njih upućuju u akademiju i pripremaju za oficire; drugi deo odlazi u podoficire, a ostali u vojnike.

Pitanje zavođenja opšte vojne obaveze jedan je od ključnih problema u razvoju burmanskih oružanih snaga. Burmi treba, nesumnjivo, i brojno relativno jaka armija radi očuvanja nacionalne nezavisnosti od agresije spolja i radi definitivne konsolidacije unutrašnjih prilika. Konačno, savremena i jaka armija ne može se zamisliti bez opšte vojne obaveze. Međutim, ova zemlja nije nikada imala opštu vojnu obavezu u svojoj istoriji. Otuda i prouističu teškoće u rešavanju tog problema. Pa, ipak, teško je verovati da burmanska vlada, koja se uporno bori za učvršćenje nacionalne nezavisnosti svoje zemlje, neće naći neko srećno i postupno rešenje i ovog problema u izgradnji svojih oružanih snaga.

Unutrašnji život, obuka i vaspitanje Burmanske armije, takođe obiluju čitavim nizom osobenosti. Jedinice su po pravilu dislocirane po izgrađenim vojnim logorima i u neposrednoj blizini naseljenih mesta. Zgrade po logorima su sagrađene od tikovine i bambusa i pokrivene salonitom. Logori zahvataju krupne komplekse zemljišta. Tu se nalaze štabne zgrade, zgrade za smeštaj vojnika, oficirski, podoficirski i vojnički stanovi, egzercirišta, klubovi itd. Država obezbeđuje besplatne stanove vojnim licima. Neženjeni vojnici hrane se na vojničkom kazanu, a ženjeni kod svojih porodica. Ženjeni vojnici, po isteku radnog vremena, odlazi svojoj kući ukoliko nije angažovan na dužnosti. Štabovi bataljona predstavljaju i neku vrstu političko-administrativnih institucija, jer preko njih organi civilne vlasti saobraćaju sa vojnim licima.

Oficiri Burmanske armije su ljudi koji su izrasli iz narodnooslobodilačke borbe ili su poreklom iz stare britanske kolonijalne armije. Mahom su bili na vojnom školovanju u Velikoj Britaniji ili Japanu. Otuda burmanska vojna doktrina koja je tek u povelju ima elemenata i engleske i japanske vojne doktrine. U nacionalnom pogledu oficirski kadar je mnogonacionalnog sastava: Burmanci, Karenji, Čini, Kačini, i dr. Ima pojedinaca meleza: otac Englez, a majka Burmanka. Takav je, naprimer, i komandant Severne burmanske vojne oblasti.

Burma s pravom ozbiljno radi i na liniji osamostaljenja u pogledu školovanja svog armiskog kadra. Ona već ima akademiju u kojoj se školuje viši rukovodeći kadar (od majora pa naviše). Trupni oficiri (komandiri četa i vodova) i štabni prolaze kroz višemesečne kurseve u cilju podizanja vojnog znanja. Isto tako postoje i kursevi za usavršavanje na administrativnim dužnostima.

Podmlađivanje oficirskog kadra vrši se iz oficirske devetomesečne škole. U nju stupaju mladići po završetku srednje škole, a delimično i vojnici i podoficiri iz armije koji se odlikuju naročitim vrlinama.

Obuka vojnika u nastavnim centrima je šestonedeljna (neka vrsta regrutske obuke), a potom se nastavlja u okviru jedinica. Praktičnost je jedna od osnovnih karakteristika izvođenja te obuke. Specifično je za tu obuku što svakog vojnika obučava i u ulozi komandira odeljenja, tako da se, pored formacijskog komandira odeljenja, u izvođenju obuke pojavljuje u toj ulozi još jedan vojnik.

Postoji praksa da se pri sprovođenju taktičkih vežbi upotrebljava bojeva municija. Ovo se motiviše težnjom da se u izvođenju vežbe osigura što veća disciplina trupe. Čak je određen i dopustiv i nedopustiv procenat gubitaka. Teško je pretpostaviti da će se ovakav metod, koji u suštini nije human, održati dugo u jednoj armiji takvog karaktera i ciljeva kakva je Burmanska armija.

Znatan deo burmanske državne teritorije zauzima džungla. Otuda nije čudo što se u okviru opšte obuke specijalna pažnja posvećuje obučavanju za borbena dejstva u džungli. Ta se obuka izvodi centralizovano. Naime, u jednom mestu u džungli Severne Burme postoji nastavni centar u koji sve jedinice suvozemnih snaga šalju određen broj vojnika, podoficira i oficira. Težnja je da svaki bataljon ima po jednu četu specijalista za borbena dejstva u džungli. I vojnici i starešine žive tu pod istim uslovima. Slušaoci se obučavaju, naprimer, u korišćenju bambusa za izradu svih predmeta potrebnih vojniku, kao: kašika, viljušaka, čaša, porcija, itd. Inače, čitavo materijalno obezbeđenje slušalaca (logor, krevet, stolice, stolovi i sl.) je od bambusa. Oskudicu vode rešavaju bušenjem bambusove trske.

Disciplina u Burmanskoj armiji je na vanredno visokom nivou. Strojeva obuka i fiskultura imaju naročito mesto u opštoj obuci vojnika i starešina. Kada bi se praksa tako ozbiljnog sprovođenja strojeve obuke lišila i elemenata nepotrebnog drila, ona bi nesumnjivo davala još veće rezultate.

Konačno, nekoliko reči o političkom vaspitanju pripadnika Burmanske armije. U Armiji niti postoje organi za političko vaspitanje, niti organizacije Socijalističke stranke. To se objašnjava stereotipnom frazom: »Vojska se ne bavi politikom«. Pošto se, naravno, u svakoj armiji na svetu u ovim ili onim oblicima provodi političko vaspitanje njenih pripadnika (bez obzira da li za to postoje posebni i zvanični organi i organizacije), to od toga nije lišena ni Burmanska armija. Tako, naprimer, svaki je starešina (oficir) obavezan da povremeno razjašnjava vojnicima aktuelna pitanja unutrašnjeg burmanskog i međunarodnog razvitka. To praktikuje i najstariji oficir garnizona na konferencijama oficira. Ova Armija je mnogonacionalnog sastava. Ima brigada u kojoj su neke jedinice isključivo burmanskog, činskog, karenskog ili mnogonacionalnog sastava. Starešinski kadar pokazuje ozbiljnu brigu za razvijanje pravilnih međunacionalnih odnosa.

Klubovi oficira su glavne ustanove preko kojih se odvija političko i kulturno prosvetavanje oficira. Rukovodstvo Armije smatra da je pitanje političkog vaspitanja ljudi jedno od glavnih u njenoj izgradnji. Zato ona vrlo ozbiljno studira njegovo rešavanje u drugim armijama.

Ako bismo bacili jedan opšti pogled na dalju perspektivu razvoja burmanskih oružanih snaga, rekli bismo da je zamenjivanje najamničkog sistema sistemom opšte vojne obaveze njihov problem broj 1, a izgradnja sopstvene vojne industrije broj 2. Burma nema svoju vojnu industriju. Naoružanje njene vojske je uglavnom lako, dok teškog skoro i nema.

Sadašnja vlada Unije Burme u kojoj najdominantniji uticaj imaju burmanski socijalisti smatra jačanje svojih oružanih snaga u cilju učvršćenja demokratskog poretka i nacionalne nezavisnosti jednom od svojih osnovnih zadata. Otuda je prirodno očekivati da će ona znati i moći da reši pomenute probleme.